

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Lesya Ukrainka Volyn National University
Institute of Social and Political Psychology

p-2227-1376

e-2308-3743

ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ

PSYCHOLOGICAL PROSPECTS

ВИПУСК 39 ISSUE 39

Луцьк
2022

Рекомендовано до друку вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 7 від 26.05.2022 р.)

Головний редактор

Наталія Коструба Луцьк, Україна

Заст. головного редактора

Жанна Вірна Луцьк, Україна

Ольга Кочубейник Київ, Україна

Відповідальний секретар

Оксана Фіщук Луцьк, Україна

Редакційна колегія

Балашов Едуард Острог, Україна

Ірина Валітова Брест, Білорусь

Ярослав Гошовський Луцьк, Україна

Марія Ледзінська Варшава, Польща

Мирослава Мушкевич Луцьк, Україна

Барбара Гавда Люблін, Польща

Єва Малгожата Шелпітовська Люблін, Польща

Ольга Лазорко Луцьк, Україна

Магдалена Ровіцька Варшава, Польща

Віктор Коширець Луцьк, Україна

Людмила Магдисюк Луцьк, Україна

Наталія Савелюк Тернопіль, Україна

Анета Ріта Борковська Люблін, Польща

Олена Журавльова Луцьк, Україна

Тетяна Перепелюк Умань, Україна

Ольга Ковальова Мелітополь, Україна

Рецензенти: *Вірна Ж.* – доктор психологічних наук, професор Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Гошовський Я. – доктор психологічних наук, професор Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Лазорко О. – доктор психологічних наук, професор Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Кочубейник О. – доктор психологічних наук, старший науковий співробітник Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Засновники: Волинський національний університет імені Лесі Українки, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України.

Журнал є науковим фаховим рецензованим виданням України, у якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук (категорія «Б») за спеціальністю 053 «Психологія» (відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України 02.07.2020 № 886 (Додаток 4) .

Адреса редакції: 43025, м. Луцьк, вул. Потапова, 9. Тел. (факс): (0332) 24-40-12.

Ел. адреса: psyprojournal@gmail.com

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 246550-14590
ПР від 14.12.2020 р.

Видавець: Волинський національний університет імені Лесі Українки (43025, м. Луцьк, просп. Волі, 13).

© Гончарова В. О. (обкладинка), 2022

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022

© Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2022

*Approved by the Academic Council of Lesya Ukrainka Volyn National University,
Record of proceedings # 7, 26.05.2022*

Editor-in-Chief

Natalia Kostruba Lutsk, Ukraine

Associate Editors

Zhanna Virna Lutsk, Ukraine

Olha Kochubeinyk Kyiv, Ukraine

Editorial Assistant

Oksana Fishchuk Lutsk, Ukraine

Editorial Board

Eduard Balashov Ostroh, Ukraine

Irina Valitova Brest, Belarus

Yaroslav Hoshovskyi Lutsk, Ukraine

Maria Ledzinska Warsaw, Poland

Myroslava Mushkevych Lutsk, Ukraine

Barbara Gawda Lublin, Poland

Ewa Małgorzata Szepietowska Lublin, Poland

Olha Lazorko Lutsk, Ukraine

Magdalena Rowicka Warsaw, Poland

Viktor Koshyrets Lutsk, Ukraine

Ludmilla Mahdysiuk Lutsk, Ukraine

Natalia Savelyuk Ternopil, Ukraine

Aneta Rita Borkowska Lublin, Poland

Olena Zhuravlova Lutsk, Ukraine

Tetiana Perepeliuk Uman, Ukraine

Olha Kovalova Melitopol, Ukraine

Reviewers: Prof. **Zhanna Virna** (Lesya Ukrainka Volyn National University, Ukraine),

Prof. **Yaroslav Hoshovskyi** (Lesya Ukrainka Volyn National University, Ukraine),

Prof. **Olha Kochubeinyk** (Institute of Social and Political Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine),

Prof. **Olha Lazorko** (Lesya Ukrainka Volyn National University, Ukraine).

Founders: Lesya Ukrainka Volyn National University,
Institute of Social and Political Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

The Psychological Prospects Journal is a professional peer-reviewed scholarly periodical published semiannually, where results of Ph. D. and Doctoral theses in psychology can be published (supplement 4 to the decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine of 02.07.2020 № 886).

Address: 9 Potapova St., Lutsk, 43025, Ukraine, tel.: +380332244012.

E-mail: psyprojournal@gmail.com

Certificate of State Registration of mass media # KV 19837-9637 PR issued 11.04.2013.

Publisher: Lesya Ukrainka Volyn National University (13 Voli Prosp., Lutsk, 43025, Ukraine).
Certificate of State Committee for Television and Broadcasting of Ukraine KB № 246550-14590
ПП від 14.12.2020 р.

© Honcharova, V. (cover), 2022

© Lesya Ukrainka Volyn National University, 2022

© Institute of Social and Political Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, 2022

Ethics Statement

The author who submits an article to the journal explicitly confirms that the paper presents a concise, accurate account of the research performed as well as an objective discussion of its significance. A paper should contain sufficient detail and references to public sources of information. Fabrication of data is an egregious departure from the expected norms of scholarly conduct, as is the selective reporting of data with the intent to mislead or deceive, as well as the theft of data or research results from others. Authors must obtain permission for use of any previously published materials from the original publisher. Plagiarism constitutes unethical scholarly behaviour and is unacceptable.

All co-authors share equal degree of responsibility for the paper they co-author. Submitting the same manuscript to more than one journal concurrently is unethical and unacceptable.

By acknowledging these facts the authors bear personal responsibility for the accuracy, credibility, and authenticity of research results described in their papers.

The Journal is indexed and listed in:

Index Copernicus
Directory of Open Access Journals (DOAJ)
Google Scholar
ResearchBib
Ukrainian scientific periodicals
BASE
WorldCat
Open Ukrainian Citation Index (OUCI)
OpenAIRE
ScienceGate
Scientific Journal Impact Factor
Scilit

Коструба Наталія	
Ціннісні орієнтації як чинник медіарелігійності особистості: емпіричний аналіз...	214
Крижановська Зореслава, Бабак Костянтин	
Роль типу прив'язаності в сприйманні романтичних взаємин чоловіків та жінок ..	230
Лазорко Ольга, Федотова Тетяна	
Арт-терапія як метод духовної підтримки пацієнтів у клінічній практиці.....	240
Логвись Ольга	
Психологічні особливості саморегуляції поведінки у майбутніх педагогів у процесі професійного становлення.....	257
Мушкевич Валентин	
Змістовні складові особистісного функціонування військовослужбовців відповідно до рівня освіти	270
Мушкевич Мирослава	
Теорія і практика психологічного консультування сімей	291
Пастрик Тетяна	
Методологічні засади дослідження емоційної експресивності родичів стосовно осіб із хронічними шлунково-кишковими захворюваннями.....	306
Савелюк Наталія	
Психологічне благополуччя студентської молоді: порівняльний аналіз у ковідному і воєнному контекстах	322
Стояцька Ганна	
Характерологічні прояви толерантності до невизначеності у осіб, які працюють з custody records.....	341
Szepietowska Ewa Małgorzata, Zawadzka Ewa, Filipiak Sara	
Суб'єктивна оцінка змін у житті під час пандемії COVID-19: порівняння дорослих поляків та українців	355
Хазратова Нігора, Малімон Людмила, Терентьев Олександр, Олійник Алла	
Готовність до розв'язання конфліктів як чинник психічного здоров'я адвоката у його професійній діяльності	367
Черкаський Андрій	
Психологічна діагностика сумісності і спрацьованості в управлінських командах	382
Шевчук Ольга, Власюк Дмитро	
Сучасні тенденції в американській психології спорту і фізичних вправ.....	394
РЕЦЕНЗІЯ	
Сучасний «Фароський маяк» в антикризовій «Одіссей»: світло психологічної теорії та практики	407
Рецензент Савелюк Наталія	
Пам'ятка авторові.....	410

Natalia Kostruba	
Value orientations as a factor of mediereligious personality: empirical analysis	214
Zoreslava Kryzhanovska, Kostiantyn Babak	
The role of attachment in the perception of romantic relationships between men and women....	230
Olha Lazorko, Tetiana Fedoova	
Art therapy as a method of spiritual support for patients in clinical practice.....	240
Olha Lohvys	
Psychological features of future teachers' self-regulation behavior in the process of professional formation	257
Valentyn Mushkevych	
Substantive components of personal functioning of military servants according to the level of education	270
Myroslava Mushkevych	
Basic approaches to psychological counseling of family relations.....	291
Tetiana Pastryk	
Methodology bases of studying relative's expressed emotion towards individuals with chronic gastrointestinal diseases	306
Nataliya Savelyuk	
Psychological well-being of student youth: a comparative analysis in the covid and war contexts	322
Ganna Stoyatska	
Characteristic manifestations of uncertainty tolerance in persons working with custody records	341
Ewa Malgorzata Szepietowska, Ewa Zawadzka, Sara Filipiak	
Subjective assessment of changes in life during covid-19 pandemic: comparison of polish and ukrainian adults	355
Nigora Khazratova, Ludmyla Malimon, Oleksandr Terentiev, Alla Oliinyk	
Readiness to conflicts resolving as a factor in the mental health of a lawyer in his professional activity	367
Andrey Cherkassky	
Psychological diagnosis of compatibility and cooperation in management teams	382
Olha Shevchuk, Дмитро Vlasiuk	
Current trends in American psychology of sport and exercise	394
Book Review	
The modern "Pharoic lighthouse" in the anti-crisis "Odyssey": the light of psychological theory and practice	407
Reviewed by Natalia Saveliuk	
Guidelines for Authors	413

DOI: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2022-39-rev-sav>

РЕЦЕНЗІЯ

СУЧАСНИЙ «ФАРОСЬКИЙ МАЯК» В АНТИКРИЗОВІЙ «ОДІССЕЇ»: СВІТЛО ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Титаренко, Т. М. (2021). Випробування кризою. Одіссея подолання: навч. посібник для закладів вищої освіти. 3-тє вид., доповнене. Київ: Каравела. 248 с. ISBN 978-966-8019-65-4

Савелюк Наталія

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Кременець, Україна

nsavelyuk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5246-9677>

Є книги, які прочитуються й відкладаються на шафову полицку, причому дуже надовго, допоки, наприклад, не віддаються ще комусь для ознайомлення. Але є й такі видання, до перечитування яких періодично хочеться повертатися знову і знову. Тому що вони завжди актуальні, незважаючи на динаміку різноманітних своїх контекстів – індивідуальних і соціальних, духовних та матеріальних, історичних і вікових, політичних та економічних тощо. Й саме до таких книг належить «Випробування кризою. Одіссея подолання» Тетяни Михайлівни Титаренко – видання, яке в оновленому й доповненому вигляді вже утретє зібралося на Зустріч зі своїм Читачем.

Ще з дитинства імponує вислів «Як корабель назвеш, так він і попливе». Це вочевидь стосується й назви будь-якої книги, тим паче психологічного спрямування. Заголовок – він спочатку привертає увагу, затуагує та інтригує, далі підсвідомо і свідомо веде лабіринтами тексту до очікуваних моментів інсайтів, а ще пізніше може згадуватися з новими й новими сенсами. В такому аспекті вже навіть саме по собі поняття «Одіссея» пробуджує та стимулює конкретно-змістове оформлення у свідомості читача певної низки прадавніх архетипів. І це доволі символічно та значуще, адже долання будь-якої кризи передбачає залучення різнорівневих ресурсів особистості як

цілісності. Інакше кажучи, назва видання небезпідставно готує нас до смислових алюзій та глибинних резонансів чи не з усім людством.

У вступі до посібника вчена ставить логічне в такій частині питання «Кому призначено цю книгу?» і дає на нього слушні відповіді, що одразу вибудовують струнку концепцію та аксіологічні вектори видання. Надалі воно все перемижується різними запитаннями. Такий діалогічно орієнтований виклад думок має свою неповторну ауру, оскільки одразу формує спільний дискурсивний простір Автора та Читача, коли розвивається значуща комунікація, нехай навіть і у дистанційному форматі.

Посібник має сім основних розділів, і тут, на нашу думку, знову виявляється потужна глибинна символіка. Сім днів тижня і стільки ж кольорів веселки, сім нот і навіть поняття «сім'я» – як навіть уже у самому зазначеному числі не побачити шлях до гармонії із собою та з усім світом?

Перший розділ, зокрема, має назву «Кризи як щаблі», й якимось спонтанно пригадується вислів видатної прем'єр-міністерки Великобританії Маргарет Тетчер: «Єдиний спосіб дістатися вершини драбини – це долати сходинку за сходинкою, по одній за раз. І у процесі цього підйому Ви неочікувано побачите у собі всі необхідні навички, якості й уміння, необхідні для досягнення успіху». Ось так і авторка української психологічної «Одіссеї» обережно веде нас щабель за щаблем через різноманітні випробовування, поступово даруючи щастя саморозуміння і самоприйняття.

Упродовж прочитання посібника стає зрозуміло, що коло її адресатів – надзвичайно широке: це ті, хто тільки починає ставати на нелегкий шлях усвідомленого материнства/батьківства, а також ті, хто має справу зі школярами-«початківцями» та з «бунтарями»-підлітками; юнаки на етапі важливих життєвих самовизначень, їх батьки й педагоги; особистості в різні періоди дорослості – «нормативної» та «ненормативної», особи із хронічними й нехронічними тілесними хворобами та ін. Важко назвати людину, котру би так чи інакше не зачіпала ця актуальна книга.

Один із нових розділів видання – «Ковід, тіло і психосоматика» – «замовила» доволі неочікувана та стрімка ситуація пандемії. Ця тема – дійсно ще доволі нова, але й тут вельмишановна авторка здійснює дуже тонкий та глибокий її психологічний розтин впевненим психологічним інструментарієм досвідченої у різних

сенсах слова особистості. Особливо хочеться відзначити притаманний усім книгам Тетяни Михайлівни дійсно автентичний стиль, коли глибокі наукові істини та інсайти викладаються дуже доступно і легко, але при цьому текст аж ніяк не перетворюється на «всезнаючу» й нав'язливу «попсу». Особливого шарму та зрозумілості (навіть і для непрофесіонала) текстові додають, зокрема, численні метафоричні звороти: «психологічна фортеця Ми», «новоспечена дорослість», «життєві ландшафти», «життя виставляє рахунки», «вийти із внутрішньої темряви», «СМС-ки від відчуттів» та ін. Це цілий унікальний простір для повноцінного розгортання читацьких думок і почуттів!

З-поміж усього іншого, яскраво та приємно відчувається насичений психотерапевтичний та просто життєвий досвід ученої. Адже в тексті гармонійно поєднуються психологічні факти та поради, доступні в умовах, висловлюючись термінами Тетяни Михайлівни, «небуденної буденності» або «буденної небуденності». Крім того, власний дуже багатий читацький досвід української науковиці, в тому числі, її непересічне знайомство з найсучаснішою художньою літературою, «видають» змістовні й доречні епіграфи до кожного розділу та підрозділу – так би мовити, смислові квінтесенції частин видання. І мимоволі після завершення цієї книги рука тягнеться до інших видань, співзвучних посібникові, – наукових і художніх. А тому читацький спочатку діалог із Тетяною Михайлівною впевнено переростає у полілог і стимулює важливу пролонгацію роботи над собою.

Отже, посібник може бути рекомендований до друку як актуальне та науково обґрунтоване видання, адресоване широкому колу читачів, яке сприяє набуттю значущих психологічних компетентностей саморозуміння, самоприйняття й самодопомоги у складному і непередбачуваному світі.

Література

Титаренко, Т. М. (2021). Випробування кризою. Одіссея подолання: навч. посібник для закладів вищої освіти. 3-тє вид., доповнене. Київ: Каравела. 248 с.

References

Tytarenko, T. M. (2021). *Vyprobuvannia kryzoiu. Odisseia podolannia [Crisis test. Odyssey of overcoming]: navch. posibnyk dlia zakladiv vyshchoi osvity [textbook for higher education institutions]. 3-tie vyd., dopovnene [3rd ed., supplemented]. Kyiv: Caravela. 248 p.*

Наукове видання

ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ
PSYCHOLOGICAL PROSPECTS

ВИПУСК 39

ISSUE 39

Редактор і коректор: Н.С. Коструба

Формат 60×84¹/₁₆. Обсяг 14,41 ум. друк. арк., 13,87 обл.-вид. арк. Наклад 100 пр. Зам. 110.

Редакція і видавець – Волинський національний університет імені Лесі Українки
(43025, Луцьк, просп. Волі, 13).

Виготовлювач – Вежа-Друк (м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. 29-90-65).

Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України

ДК № 4607 від 30.08.2013 р.